

## คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร.อมร รักษาสัตย์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๘/๒๕๕๕

วันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๕

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีนายวิทยา ศิริพงษ์ จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ

คำร้อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีหนังสือที่ ปช. ๐๐๐๖/๑๖๐๘ ลงวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๔ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

## ข้อเท็จจริง

นายวิทยา ศิริพงษ์ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตามคำสั่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ ๒๕๕/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ โดยมีผลตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๑ เป็นต้นไป และต่อมาได้พ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๒ นายวิทยา ศิริพงษ์ จึงเป็นข้าราชการการเมืองตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ (๑๐) และเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ (๕) ซึ่งทำให้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ตามมาตรา ๒๕๒ ภายใน ๓๐ วัน เมื่อเข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง และหลังพ้นจากตำแหน่ง ๑ ปี

ต่อมาคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ตรวจสอบพบว่านายวิทยา ศิริพงษ์ ไม่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ภายใน ๓๐ วันเมื่อเข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง และหลังพ้นจากตำแหน่ง ๑ ปี ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่อย่างใด จึงได้มีหนังสือแจ้งให้นายวิทยา ศิริพงษ์ ชี้แจงข้อเท็จจริงรวม ๒ ครั้ง คือ

(๑) หนังสือลับที่ ปช. ๐๐๐๖/๓๘๔ ลงวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๓ ให้ชี้แจงกรณีไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ พร้อมระบุโทษตามมาตรา ๒๕๕

(๒) หนังสือลับที่ ปช. ๐๐๐๖/๕๑๑ ลงวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๓ เร่งรัดให้ชี้แจงกรณีไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ พร้อมระบุโทษตามมาตรา ๒๕๕

ปรากฏว่านายวิทยา ศิริพงษ์ ได้ทำหนังสือชี้แจง ลงวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ถึงคณะกรรมการ ป.ป.ช. ชี้แจงว่า เหตุที่ไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน เนื่องจากมองข้ามไป โดยคิดว่าไม่ต้องยื่นและขอรับผิดชอบประการ

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้พิจารณาและมีมติเป็นเอกฉันท์ในการประชุมครั้งที่ ๖๒/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๔ เห็นว่าคำชี้แจงของนายวิทยา ศิริพงษ์ ในกรณีที่ไม่ยื่นบัญชี ฯ นั้น ฟังได้ว่า นายวิทยา ศิริพงษ์ จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดจึงได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้วินิจฉัยตามบทบัญญัติของ รัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๕ โดยขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่านายวิทยา ศิริพงษ์ จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการ ทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นควรรับไว้ดำเนินการและแจ้งให้ทั้งสองฝ่ายรับทราบหากผู้ร้อง จะชี้แจงเพิ่มเติมเป็นหนังสือ และหากผู้ถูกร้องจะยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา

เมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๔ นายวิทยา ศิริพงษ์ ผู้ถูกร้อง ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อ ศาลรัฐธรรมนูญโดยชี้แจงว่า

เหตุที่มีได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพราะเหตุว่าเข้าใจผิด โดยคิดว่าไม่จำเป็นต้องยื่นซ้ำอีก เนื่องจาก เคยยื่นไว้แล้วเมื่อครั้งรับราชการในตำแหน่งรองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ซึ่งเป็นข้อมูลที่สามารถตรวจสอบได้อยู่แล้ว และความเข้าใจผิดดังกล่าว เกิดขึ้นจากการขาดความรู้ และเวลาเบาปัญญาเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ ผู้ถูกร้องมิได้ตั้งใจไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ

#### กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

#### ๑. พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ (๑๐)

##### มาตรา ๔

“ข้าราชการการเมืองได้แก่บุคคลซึ่งรับราชการในตำแหน่งข้าราชการการเมืองดังต่อไปนี้ ... (๑๐) ที่ปรึกษารัฐมนตรีและที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ...”

๒. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๑ มาตรา ๒๕๒ และมาตรา ๒๕๕

##### มาตรา ๒๕๑

“ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง

- (๑) นายกรัฐมนตรี
- (๒) รัฐมนตรี
- (๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (๔) สมาชิกวุฒิสภา
- (๕) ข้าราชการการเมืองอื่น
- (๖) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

“บัญชีตามวรรคหนึ่งให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมืออยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย”

#### มาตรา ๒๕๒

“บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๒๕๑ ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว และต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้

- (๑) ในกรณีที่เป็นการเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง
- (๒) ในกรณีที่เป็นการพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง
- (๓) ในกรณีที่บุคคลตามมาตรา ๒๕๑ ซึ่งได้ยื่นบัญชีไว้แล้ว ตายในระหว่างดำรงตำแหน่ง

หรือก่อนยื่นบัญชีหลังจากพ้นจากตำแหน่ง ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดก ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นตาย ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ดำรงตำแหน่งตาย

“ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (๒) แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย”

#### มาตรา ๒๕๕

“ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒ หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าวแล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

“เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดต่อไปและเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดแล้วให้นำบทบัญญัติ มาตรา ๕๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

๓) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๒)

#### มาตรา ๑๑๕

“เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในเวลาที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนด หรือจงใจยื่นบัญชี แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริง ที่ควรแจ้งให้ทราบต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

#### ข้อพิจารณา

๑. ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าผู้ถูกร้องเป็นข้าราชการการเมือง ที่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการ ทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ รวม ๓ ครั้ง ภายในกำหนดเวลาตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ แต่ผู้ถูกร้องมิได้ยื่นบัญชี ๑ ทั้ง ๓ ครั้ง จนกระทั่งคณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตรวจพบ และได้ติดตามให้ผู้ถูกร้องชี้แจง

๒. คำชี้แจงของผู้ถูกร้องขาดน้ำหนัก เพราะการที่ผู้ถูกร้องเคยรับราชการชั้นผู้ใหญ่ในระดับ ที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ มาก่อนต้องมีความรู้เรื่องเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ เป็นอย่างดีและต้องรู้ว่าการเป็นข้าราชการการเมืองก็มีหน้าที่ต้องยื่นเช่นเดียวกัน การปฏิเสธว่าเข้าใจผิด จึงขาดน้ำหนัก

๓. การไม่ยื่นบัญชี ๑ ทำให้เห็นได้ชัดว่า “จงใจไม่ยื่น” ตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และทำให้ไม่อาจเปรียบเทียบความมีอยู่จริงของทรัพย์สิน ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ส่วนนี้ได้ แม้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จะติดตามขอให้ชี้แจงหลายครั้งแล้ว (แต่ไม่เป็นเหตุมิให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตได้อีก)

#### คำวินิจฉัย

เห็นว่า บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ ระบุความผิด ๒ ขั้นตอน คือ

๑) จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ หรือ  
๒) จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ  
ซึ่งทั้งสองฐานความผิดมีโทษเหมือนกัน ๒ ประการ คือ

(๑) ให้พ้นจากตำแหน่ง และ

(๒) ห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลา ๕ ปี

ฉะนั้นการจงใจไม่ยื่นบัญชี ๓ ครั้ง ส่งผลให้ไม่มีข้อมูลจะตรวจสอบได้ว่ายื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ ถูกต้องหรือไม่ จึงต้องวินิจฉัยว่านายวิทยา ศิริพงษ์ จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ ต้องให้พ้นจากตำแหน่งและต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลา ๕ ปี สำหรับกรณีนี้ผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งไปตามกฎหมายระเบียบข้าราชการการเมืองไปก่อนแล้ว จึงไม่ต้องวินิจฉัยให้พ้นจากตำแหน่งอีก ส่วนการนับวันห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเห็นควรให้นับแต่วันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๔ อันเป็นวันที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตรวจพบว่ามีกรกระทำโดยจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ

ศาสตราจารย์ ดร.อมร รักษาสัตย์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ